

ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ БОДЛОГО

УДИРТГАЛ

Байгаль орчин гэдэгт бүх амьд болон амьгүй зүйлс, бүх амьд төрөл зүйлс, уур амьсгал, цаг агаар болон хүн төрөлхтөний амьдрал болон эдийн засгийн үйл ажиллагаанд нөлөөлдөг байгалийн нөөцүүдийн нэгдэл хамаардаг. Хүн төрөлхтөний үйл ажиллагаанаас шалтгаалсан уур амьсгалын өөрчлөлт манай дэлхий ертөнцөд томоохон аюул занал учруулж буй энэ үед байгаль орчны гажуудлын хурдац хүн төрөлхтөний түүхэнд урьд өмнө байгаагүйгээр хурдацтай явагдаж, хүрээлэн буй орчинд аюул занал учруулаад байна. Дэлхийн уур амьсгал сүүлийн 65 сая жилийн турш байгаагүйгээр хурдацтай дулаарч буй бөгөөд үүний шалтгаан нь хүний үйл ажиллагаа юм. Хөрс сайжруулалт, байгалийн амьдрах орчны устгал болон дэлхийн түүхэнд төрөл зүйлийн хамгийн том 6 дахь мөхөлд хүргэж буй агаарын бохирдол зэргийн нөлөөгөөр эко системийн эрүүл байдал хавьгүй илүү хурдацтайгаар доошилж байна. Эко системийн амьдралыг тэтгэх чадварт гарч буй өөрчлөлтүүд дэлхий ертөнц дээрх хүн болон амьдрал нэг бүрт нөлөөлөх болно. Дэлхийн нүүрстөрөгчийн хамгийн том угаалтуур гэж болох далай тэнгисийн эрүүл байдалд мөн дулаарал, хүчилжил болон хүчилтөрөгч ялгаруулалтын улмаас аюул занал учраад байна. Эко систем болон олон улсын эко системийн олон үйлчилгээнүүд нуран унах өндөр магадлалтай болоод байна. Тиймээс ирээдүйд хүрээлэн буй орчны аюулгүй байдлыг хангахын тулд орон нутгийн, үндэсний, бүсийн болон олон улсын хэмжээний яаралтай бөгөөд тогтвортой арга хэмжээнүүдийг авах шаардлагатай. Бидний иддэг хоол хүнс, бидний амьсгалдаг агаар, бидний уудаг ус болон манай дэлхий ертөнцийг амьдрах орчин болгодог бүх зүйлс байгалиас гаралтай.

АЛСЫН ХАРАА

Ногоонтнуудын алсын хараа нь дэлхийн экологийн болон нөөцийн хязгаарын дотор ухаалгаар амьдардаг нийгмийг бүтээн байгуулах билээ. Алсын хараа нь хүрээлэн буй орчны шударга ёс, нийгмийн шударга ёс болон эдийн засгийн шударга ёс нь өөр хоорондоо хамааралтай бөгөөд бие биенийгээ дэмждэг болохыг ухамсарлах замаар шударга ёсонд нэгдмэл аргаар хүрэхийг дэмжих юм. Тиймээс бид өөрсдийгөө дэлхий ертөнцийн амьдрах чадвар, олон соёлт байдал болон гоо үзэмжээс хамааралтай бөгөөд тэдгээрийг доройтуулахгүйгээр тэр ч бүү хэл илүү сайжруулж дараагийн үедээ өвлүүлэн үлдээх нь бидний үүрэг болохыг нэгдэн нийлсэнээр ойлгож ухамсарлах болно.

ЗОРИЛТ

Ногоонтнуудын зорилт нь өөрсдийн өвөрмөц байгаль орчин болон түүний нөөцүүдийг хайрлан хамгаалах, тэдгээрийг ирээдүй хойч үеийнхэндээ тогтвортойгоор үргэлжлүүлэн өвлүүлэх болон өөрсдийн дэлхий ертөнцийн экологийн нэгдмэл байдлыг хамгаалахад туслах явдал билээ. Түүнчлэн тогтвортой хөгжил ба хүрээлэн буй орчны боловсролд чиглэн ажиллах нь мөн бидний зорилт юм. Эко систем болон хүрээлэн буй орчныг хамгаалах, хадгалах болон хайрлан хамгаалах нь бидний үүрэг бөгөөд хариуцлага билээ.

ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Аж үйлдвэрийн хувьсгалаас хойш хүн төрөлхтөний хийсэн хөнөөлт өөрчлөлтүүд нь иргэншлийн ирээдүй болон Дэлхий дээрх ихэнх төрөл зүйлсийн ирээдүйд аюул занал учруулаад байна. Тиймээс, уур амьсгалын өөрчлөлтийн эрчим нэмэгдэхгүй байхуйцаар хүрээлэн буй орчин болон биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах арга хэмжээнүүдийг авах үйл

ажиллагааны төлөвлөгөө гаргасан. Түүнчлэн, хүрээлэн буй орчны удирдлага, ашиглалтын өөрчлөлт, нөхөн сэргээлт эсвэл хамгаалалттай холбоотой шийдвэрүүдийг эдийн засгийн талаас нь бус шинжлэх ухааны нотолгоо болон дотоод мэдлэг дээр тулгуурлан гаргах үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулаад байна. Улмаар, Ногоонтнууд нь дараах зүйлсийг хэрэгжүүлэх болно –

Байгаль

- Дэлхий дээрх амьдралын бүх төрлийг хүндэтгэх
- Байгалийн эрхийг эко системийг хамгаалах хууль зүйн ойлголт болгон авч үзэх -- байгалийн оршин тогтнох, хэвээрээ үлдэх, хадгалагдах болон өөрийн амин мөчлөгийг сэргээх болон шинэчлэх эрх зэрэг байгалийн эрхийг гол цөмөө болгох
- Энгийн болон хуулийн чиглэлийн хүмүүс, (эрх, үүргийн хүрээнд хуулиар зөвшөөрөгдсөн хувь хүн бус хуулийн этгээд болон хуулийн чиглэлийн нэр бүхий хүмүүс) мөн хамтран ажиллагсадаа байгаль хамгаалахад уриалах
- Эко системийн эрх зөрчигдсөн бол байгалийн эрхийг ирээдүйд зөрчигдөхөөс сэргийлэх хангалттай арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх болон бүрэн нөхөн сэргээлтэнд хүргэх үр дүнтэй механизмыг бий болгох
- Төрөл зүйл хоорондын тэгш байдал, биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, уугуул болон уламжлалт эзэмших эрхийг хүндэтгэх зэргийг авч үзэх замаар нөөцийг удирдах
- Уугуул иргэдийн соёлын мэдлэгийг тэдний газар нутаг, ус болон тэнгэрийн жинхэнэ хамгаалагч болгон авч үзэх
- Амьд байгалийн амьдрах орчин дахь нүүрстөрөгчийн хадгалалт, усны ханган нийлүүлэлт, хөрсний чанар ба хадгалалт, амралт зугаалга ба аялал жуулчлал зэргийг багтаасан бүрэн боловсорсон ойн эко системийн хүлээж буй чухал үүргийг тодотгох
- Төрөл зүйлсийн мөхөлд хүргэж болзошгүй бүх үйл ажиллагаанд урьдчилан анхааруулах дүрэм журам болон хязгаарлалтын арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх
- Хүрээлэн буй орчныг хамгаалахад зохицсон уур амьсгалын тогтвортой системийг хадгалах зорилгоор дэлхийн дулаарлыг багасгах
- Онгон байгаль болон үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнг багтаасан ЮНЕСКО-гийн газар нутгууд ба гол эко системүүдийг хамгаалах болон эдгээр газар нутгуудад уул уурхайн олборлолт болон мод бэлтгэлийн ажил гүйцэтгэхэд зөвшөөрөл олгохгүй байх
- Уур амьсгалын өөрчлөлтөнд гол нөлөөлөгч хүчин зүйлс болох ой модыг огтлох болон газар нутгийг сүйтгэхийг багасгах, хууль бусаар мод бэлтгэхэд хориг тавих арга хэмжээнүүдийг авах
- Онгон байгалийг арилжаалах болон хулгайн анг хориглох арга хэмжээнүүдийг авах
- Уур амьсгалын дулаарлын хурдацыг удаашруулж, эко системийн эрүүл байдлыг сайжруулж, уур амьсгалын өөрчлөлтийг хамгийн ихдээ 1.5 градус байлгах зорилгыг баримтладаг арга хэмжээнүүдийг авах
- Дулаарал, хүчилжил болон хүчилтөрөгч ялгаруулалт (далай дахь хүчилтөрөгчийн хэмжээ унах), далайн амьдрах орчны сүйтгэл гэх мэт далай тэнгистэй холбоотой асуудлуудыг авч хэлэлцэх арга хэмжээнүүдийг авах

Хүрээлэн Буй Орчин ба Биологийн Төрөл Зүйл

- Хүмүүс, нийгмийн бүлгүүд болон нийгмийг байгаль орчинд хандах эрхтэй байлгах
- Дахин сэргээгдэх боломжгүй байгалийн нөөцүүдийг буруугаар ашигласнаас улбаалан хүрээлэн буй орчинд ноцтой эсвэл байнгын нөлөө үзүүлсэн тохиолдлуудад хүрээлэн

буй орчинд үзүүлсэн тухайн хортой үр дагаврыг арилгах эсвэл багасгах арга хэмжээнүүдийг авах

- Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах ба удирдах стратегиудад оролцох болон хэрэгжүүлэхэд олон нийтийн, орон нутгийн болон засгийн газрын бусад байгууллагуудыг санхүүжүүлэх, уриалах, хөхүүлэн дэмжих болон нөөцлөх
- Олон улсын гэрээ хэлцлүүдийн хүрээнд үр дүнтэй хариу үйлдлийг санаачлах болон уур амьсгалын өөрчлөлтийг бууруулахад чиглэх
- Уур амьсгалын өөрчлөлтийн улмаас ноцтой хохирол амссан улс орнуудад зориулсан дасан зохицуулах хөтөлбөрүүдийг явуулж, нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх болон ард иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах
- Хүрээлэн буй орчны боловсрол олгох иж бүрэн хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх болон үүнийг бага, дунд сургуулиуд, гуравдахь шатны боловсролын байгууллагуудад заавал судлах хичээл болгох
- Хүрээлэн буй орчны хамгаалалт болон тогтвортой хөгжилд чиглэн ажиллахад хүмүүсийг урамшуулах зорилгоор мэдээлэл өгөх зорилго бүхий кампанит ажлуудыг санаачлах
- Хүрээлэн буй орчин болон биологийн төрөл зүйлийн тухай хуулийг зөрчиж буй этгээдүүдэд хариуцлага ногдуулах, яллах болон хүрээлэн буй орчин ба хорт хийн ялгарлын талаарх хатуу стандарт тогтоох
- Аж үйлдвэр эсвэл хариуцаж буй засгийн газрын байгууллагуудаар бохирдол, уул уурхайн олборлолтоос үлдсэн хаягдал зэргийг цэвэрлүүлж, чөлөөлүүлэх
- Хүрээлэн буй орчны хууль зүйн туслалцааны санхүүжилтыг нэмэгдүүлэх
- Бодлогын тунхаг болон хүрээлэн буй орчны стандартууд орон нутгийн шийдвэр гаргах үйл явцыг дэмжих
- Агаарын чанар муудах, эрүүл мэндийн асуудал үүсгэх болон нөөцийг зохисгүй ашиглахад хүргэдэг зохисгүй хөгжлийн хурдацыг удаашруулах
- Бага орлоготой иргэд болон насанд хүрээгүй хүмүүсийг хүрээлэн буй орчин дахь аюулд зохисгүй харьцаагаар өртүүлэхгүй байлгах
- Агаарын бохирдлыг нэн даруй бууруулах болон хүлэмжийн хийн ялгарлыг их хэмжээгээр бууруулж эхлэх болон уур амьсгалыг өөрчлөлтөнд өртөхгүй байлгах үүднээс бүх холбогдох салбар болон байгууллагуудыг хамтарсан, идэвхтэй ажиллагаа өрнүүлэхэд нэгтгэх
- Уур амьсгалын шинжлэх ухаан ба биологийн төрөл зүйлийн тухай асуудлуудын талаар боловсрол олгох болон итгэлцэл бий болгох
- Биологийн төрөл зүйлийн тухай НҮБ-ын Конвенцын зорилтыг цаашид үргэлжлүүлэх хүрээлэн буй орчны талаарх олон улсын хэмжээний шинэ хэлэлцэх асуудлуудыг бий болгоход чиглэн ажиллах -- тогтвортой хөгжил дэх хүрээлэн буй орчны асуудлуудыг дэс дараатай хэрэгжүүлэхийг дэмжих
- Улс үндэстэн болон хүмүүсийг ирээдүй хойч үед хохирол учруулахгүйгээр өөрсдийн амьдралын чанарыг сайжруулах боломжоор хангах, урамшуулах болон мэдээлэл өгөх замаар хүрээлэн буй орчныг хамгаалах ажилд манлайлах болон түншлэлийг хөхүүлэн дэмжих
- Бүх олон нийтийн болон бизнесийн байгууллагуудаас уур амьсгалын өөрчлөлтөөс сэргийлэхэд чиглэсэн өөрсдийн гэсэн ажлын төлөвлөгөө гаргахыг шаардах
- Олон нийтийн тээврийн хэрэгслийн систем/сүлжээг байгальд хоргүй эрчим хүч ашиглахад хувьсгал хийх

- Аж үйлдвэр, засгийн газар ба үйлдвэрлэлийн үйл явцаар харуулсан бохирдлын бүртгэлийг олон нийтэд ил тод болгох
- Хүрээлэн буй орчны хамгааллын талаар утга учиртай хууль тогтоомж гаргах болон тэдгээрийг хэрэгжүүлэх засгийн газрын дүрэм журмыг тогтоох
- Засгийн газрыг бие даасан болон бүлгийн зөвлөгөөгөөр хангах, байгууллагын эсвэл гадаадын засгийн газрын хандивыг зогсоох
- Газар нутаг, төрөл зүйлсийг сүйтгэл болон агаарын бохирдлыг зохицуулах талаарх хариуцлагыг өргөжүүлэх
- Төслийн мөчлөгийн туршид зөвлөгөө өгөх үйл явцыг багтаасан шийдвэр гаргах үйл явцад нийгмийн хандалтыг нэмэгдүүлэх

Тогтвортой байдал

- Байгалийн нөөцийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэн ажиллах, нөхөн сэргээгдэх нөөц болон дахин боловсруулалтын хэрэглээг нэмэгдүүлэх, хэрэглээний хэв маягыг бууруулахын сацуу дахин ашиглах санаачлагыг дэмжих
- Төслийн үнэлгээ ба хэрэгжүүлэлтийн үеэр хүрээлэн буй орчин болон эрүүл мэндийн талаарх асуудлуудад давуу эрх олгох
- Тухайлбал цэвэрлэгээний үйл явц гэх мэтийн үеэр хүрээлэн буй орчны сорилтуудыг шийдвэрлэхэд инновацыг ашиглах боломжтой тогтвортой ирээдүйд шилжих шилжилтийн төлөө ажиллах
- Бохирдлыг эрүүл мэнд ба хүрээлэн буй орчны талаас нь авч үзэх олон нийтийн эрхийг баталгаажуулах
- Олон нийтийн бүх төлөвлөгөөний шийдвэрүүдэд хүрээлэн буй орчны нөлөөлөл ба сайжруулалтын дүн шинжилгээг танилцуулах
- Хортой ургамал, амьтан ба өвчнөөс сэргийлэх биологийн аюулгүй байдлын системийг бий болгох
- Үр ба ургамлын аймгийг тэдгээрийн гарал үүслийн төвд хадгалах

Шударга ёс

- Хүрээлэн буй орчны шударга ёс, нийгмийн шударга ёс болон эдийн засгийн шударга ёс нь өөр хоорондоо хамааралтай бөгөөд бие биенийгээ дэмждэг болохыг ухамсарлах замаар шударга ёсонд нэгдмэл аргаар хүрэхийг дэмжих
- Хүйс, уугуул мэдлэг ба соёлын ялгаатай байдлыг авч үзэх замаар хүрээлэн буй орчны асуудлуудыг зохицуулах
- Хууль тогтоомжийг хүчирхэгжүүлэх болон хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэргүүдэд хариуцлага ногдуулах болон яллахад чиглэсэн томоохон хүчин чармайлтуудыг хэрэгжүүлэх
- Ялгарлыг бууруулах, уур амьсгалын талаарх үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх, чадавхи бүрдүүлэх болон технологийн дамжуулалт хийх тухай НҮБУАӨСК-ын Парисын Гэрээний хүлээх үүргүүдийг нэмэгдүүлэх
- Ойн, далайн эргийн болон голын адгийн хэсгүүдийг багтаасан нүүрстөрөгчийн угаалтуур болон нөөцлүүрийг хадгалах болон сайжруулах олон улсын гэрээ хэлцлийг дэмжих
- НҮБ-ын Тогтвортой Хөгжлийн Зорилтуудыг дэмжих ба хэрэгжүүлэх

Бууруулалт

- Жижиг өрхүүд, тойрог эдийн засгийг нүүрсхүчлийн хий багатай бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, үйл явц руу шилжих болон зайлсхийх боломжтой хэрэглээнээс зайлсхийхэд уриалах
- Нүүрсхүчлийн хийн (CO₂) ялгарлыг багасгахад туслах зорилгоор эрчим хүчний хэрэгцээ шаардлагыг багасгах
- Нэн ялангуяа сансарын халаалт, аялал ба махны хэрэглээ зэрэг нүүрсхүчлийн хий өндөртэй бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнүүдийн хэрэгцээ шаардлагыг багасгах
- Нийгэм даяар өөрчлөлтөнд хөтлөх зорилгоор нүүрсхүчлийн хийнд татвар ногдуулах болон боломжтой бол нүүрсхүчлийн хийн хувиарлалтыг явуулах
- Тээврийн болон дэд бүтцийн бодлогуудаар дамжуулан агаарыг цэвэршүүлэх болон түлшний ашиг тустай стандартыг хадгалах

Бохирдол

- Хувь хүмүүс ба байгууллагуудыг үүсгэсэн бохирдолд нь хариуцлага хүлээлгэж, шийтгэл оногдуулах
- Аж үйлдвэрүүдээс өөрсдийн хортой химийн бодисын хэрэглээнд системтэйгээр аудит хийх болон мэдээлэх, иймэрхүү хэрэглээг бууруулахад чиглэсэн заавал биелүүлэх цагийн хуваарийг бий болгохыг шаардах
- Химийн бодисын хэрэглээ ба ялгарлын талаар олон нийтийн мэдэж байх ёстой эрхийг баталгаажуулах
- Аж үйлдвэр, анагаах ухааны эх үүсвэрүүд болон цөмийн эрчим хүчнээс урган гарсан бүх цацраг идэвхит хог хаягдлыг хянах, хадгалах ба мониторинг хийхэд хариуцлага хүлээх
- Тойрог эдийн засгийг дэмжих үүднээс хортой химийн бодисын хэрэглээ ба хог хаягдалын үйлдвэрлэлийг бууруулах
- Аж ахуйн нэгжүүдээс хог хаягдалын чанар ба тоо хэмжээний бүртгэлийг хөтлөхийг шаардах
- Бүх бохир усны сувгийг дахин боловсруулж, нийтийн ус зайлуулах хоолойн системд ямар ч хортой бодис оруулахгүй байх
- Бохирдол тархсан хэвээр үлдэхгүй байх болон хүний эрүүл мэнд ба хүрээлэн буй орчинд шууд аюул занал үргэлжлүүлэн учруулахгүй байхад анхаарах арга хэмжээнүүдийг авах

Уул Уурхайн Олборлолт, Хог Хаягдал ба Хортой Химийн Бодис

- Хортой хог хаягдал ба химийн бодисыг байгальд ялгаруулж буй аж үйлдвэрүүдэд татвар болон шийтгэл ногдуулах
- Хортой хог хаягдлыг багасгахад чиглэн ажиллаж буй аж үйлдвэрүүдэд шагнал эсвэл тэтгэмж олгох
- Хортой бодисуудад хортой байдлын зэргийнх нь дагуу торгууль оногдуулах
- Хортой, хөнөөлтэй эсвэл цацраг идэвхит хог хаягдалыг эмчилгээ, дахин боловсруулалт эсвэл борлуулалтын зорилгоор импортлоход хориг тавих
- Хадгалагддаг бөгөөд Био хуримтлагддаг материалуудыг (POPs) ашиглалтаас гаргах
- Хортой химийн бодис ба материалуудыг хүрээлэн буй орчинд тархахаас сэргийлэх болон боломжтой бол тухайн хордсон орчинг нөхөн сэргээх
- Нүүрсний уурхай эсвэл далайн гүний газрын тос ба хийн олборлолтонд шинээр зөвшөөрөл олгохгүй байх

- Одоо үйл ажиллагаа явуулж буй нүүрсний уурхайнуудад үйл ажиллагаагаа зогсоох тогтоосон хугацаа өгөх
- Аж үйлдвэрүүдийг өөрсдийн бүтээгдэхүүний амьдралын мөчлөг ба сав баглаанд хариуцлага хүлээлгэх
- Ажлын байран дахь хортой химийн бодисын хэрэглээг бууруулахад эсвэл холбоонууд болон аж үйлдвэртэй хамтран ажиллах
- Ирээдүй хойч үед хангалттай нөөц хадгалагдан үлдэж байхуйцаар байгалийн нөөцийн хэрэглээг багасгах
- Хүрээлэн буй орчны талаарх олон улсын гэрээ хэлцэлд заасан бүх үүрэг хариуцлагуудыг дотоодын хууль тогтоомжид тусгах
- Бүх өвөрмөц онцлог бүхий эко системүүдийг төлөөлж чадахуйц, иж бүрэн, шаардлага хангасан үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнгүүд болон нөөц системүүдийг хүчирхэгжүүлэх

Эрчим хүч

- Улсаас хангалттай санхүүжилт татах болон жирийн ард иргэдийн зан төлөвт өөрчлөлт оруулах замаар дотоодын нүүрсхүчлийн хийн ялгарлыг багасгах хувьсал өөрчлөлтийн хөтөлбөрийг санаачлах
- Эрчим хүчний хэмнэлтийн стандартыг тогтоох болон нэн ялангуяа аж үйлдвэр, тээвэр болон орон сууцжуулалт (боловсронгуй болголтыг санхүүжүүлэхийг багтаагаад) зэрэг бүх салбар дахь эрчим хүчний хэмнэлтэнд хөрөнгө оруулах
- Засгийн газрын бүх түвшинд нөхөн сэргээгдэх эрчим хүчний хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэх ба дэмжих

Санхүү

- Санхүүгийн салбарт урт хугацааны экологийн санал зөвлөмжийг хөхүүлэн дэмжих
- Бүх хөрөнгө оруулалтанд уур амьсгалтай холбогдолтой эрсдлүүдийн талаар бүхэлд нь толилуулахыг шаардах
- Хязгаарлагдмал нөөцүүд ба эрх тэгш бус асуудлуудыг авч үзэх замаар санхүүгийн тогтвортой системийг бий болгох
- Хүрээлэн буй орчны шинэлэг шийдлүүдийг дэмжих болон тогтвортой хэрэглээ ба үйлдвэрлэлтийн хэв маягийг бий болгох
- Тойрог эдийн засгийн нэг хэсэг болгон хог хаягдлыг бууруулах, дахин боловсруулах ба дахин ашиглалтын салбаруудад хөрөнгө оруулах

Бүтцийн Дэмжлэг

- Хүрээлэн буй орчны удирдлагын ур чадварыг сайжруулах зорилгоор зохих түвшний боловсрол, сургалт, ур чадвар, технологи, дэд бүтцийн хэрэгцээ шаардлага болон нөөцүүд ба мэдээлэлд нэвтрэх шаардлагыг таниж мэдэх
- Олон нийтийн эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчны хамгаалал ба биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах талаар судалгаа ба хөгжүүлэлтийг дэмжих, нэгтгэх зорилгоор үндэсний болон олон улсын байгууллагыг үүсгэн байгуулах
- Шинэ бөгөөд шинээр хийгдсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийн үйл явцад мониторинг хийх, баталгаажуулах ба зөвшөөрөл олгох системийг бий болгох
- Бүх бүтээгдэхүүнийг борлуулалтанд гаргахад бүрэн шошготой байлгах талаар үйлдвэрлэгчид ба дүүргийн эрх бүхий ажилтнуудад зааварчилгаа гаргах

- Ажилтнуудыг хорт бодист өртсөн болон хог хаягдалын удирдлагын талаарх статистик мэдээллийг олон нийтийн бүртгэлээр дамжуулан, хүсэлтийн дагуу ил болгох
- Уур амьсгалын талаарх яаралтай шийдэх асуудлуудтай нийцэхгүй байгаа засгийн газрын аливаа бодлогуудад хориг тавих эрхтэй бөгөөд Төрийн Тэргүүнд ажлаа шууд тайлагнах үүрэг бүхий уур амьсгалын яаралтай шийдэх асуудлуудыг хариуцсан стратегийн газрыг бий болгох
- Экологийн нэгдмэл байдал ба хадгалалтын асуудалд төвлөрөх экологийн тогтвортой байдлыг хангах байгууллагуудыг үүсгэн байгуулах
- ЮНЕСКО-гийн санаачлагууд ба Дэлхийн Өвд багтсан газруудын хамгаалалтыг дэмжих

Бусад Арга Хэмжээнүүд

- Бүх иргэдийг усаар хангахад анхаарах болон усны нөөц ба чанарыг дэмжих
- Хог хаягдлыг ашигладаг салбарыг хөгжин цэцэглэх боломжийг олгоход шаардлагатай мэдлэг туршлагыг хөгжүүлэхэд хөрөнгө оруулалтаар хангах
- Усан зам, усан давхарга, агаар болон газарт үндэсний стандартуудыг хэрэгжүүлэх замаар бохирдлыг бууруулах
- Гол мөрөн, чийглэг орчин болон далайг хуванцараас үүссэн бохирдлоос шалтгаалсан алдагдал ба бохирдлоос хамгаалах
- Бүх удаан настай ой модыг хамгаалах
- Олон нийтээс татаас авахыг зогсоох болон хувийн хэвшлийн томоохон хэмжээний усжуулалт ба ус хадгалалтын үйлдвэр эсвэл гадаадын эзэмшлийн усны нөөцийн газрын үйл ажиллагааг зогсоох
- Тогтвортой байдал ба ерөнхий үр ашиг нь гарах хүртэл савлагаатай цэвэр ус үйлдвэрлэх үйлдвэрүүдийг шинээр байгуулахад зөвшөөрөл олгохгүй байх
- Анхдагч байгалийн нөөцийг ашиглахаас илүү бага эрчим хүч зарцуулдаг бөгөөд дахин боловсруулсан материалууд ашигладаг үйлдвэрлэлийн үйл явцыг хөхүүлэн дэмжих
- Байгалийн нөөцийг ашигласнаас гарах зардалд олборлолт, ургац хураалт, боловсруулалт ба зайлуулалтын улмаас хүрээлэн буй орчинд гарах зардлыг тооцож үзэх
- Олон улс дахь нөөцийн боломжит байдлыг тодорхойлох болон нөөцийн ашиглалтын тогтвортой хэв маягийг нээн илрүүлэх
- Байгалийн бүх нөөцүүд болон нэн ялангуяа ханган нийлүүлэлт нь боломжит байдлын хязгаарт хүрч буй нөхөн сэргээгдэх боломжгүй нөөцүүдийн хэрэглээг бууруулах
- Нарны цацрага туяаны удирдлага ба хиймэл мах зэрэг шинээр үүсэн гарч буй гол технологиудын Судалгаа, Хөгжүүлэлт ба туршилтын төслүүдийг санхүүжүүлэх
- Үржүүлгийн талбайг хамгаалах зэргийг оруулаад загасны аж ахуйн үндэсний болон олон улсын хэмжээний тогтвортой удирдлагыг хангах
- Илүү бага эрчимтэй хөдөө аж ахуйд шилжих болон ургамлын хортон шавьжтай тэмцэх бодисын хэрэглээг бууруулах замаар жижиг хэмжээний фермерийн аж ахуйг дэмжих
- Боломжтой үед газар нутгийг анхны байдалд нь оруулахаар нөхөн сэргээх

Лавлагаанууд:

<https://www.cagreens.org/platform/environmental-justice>

<https://greens.org.au/policies/environmental-principles>

<https://www.unenvironment.org/about-un-environment/policies-and-strategies/un-environment-strategy-environmental-education-and>
<https://www.ccacoalition.org/en/partners/united-nations-environment-programme-unep>
<https://policy.greenparty.org.uk/pl.html>
<https://www.greenparty.ie/policies/waste-water/>
<https://policy.greenparty.org.uk/nr.html>
<https://www.cagreens.org/platform/environmental-justice>
<https://news.un.org/en/story/2019/06/1039831>
<https://unfccc.int/news/un-environment-assembly-commits-to-pollution-free-planet>
https://www.greens.org.nz/environmental_protection_policy
<https://policy.greenparty.org.uk/cc.html>
<https://indiagreensparty.org/policies/environment/>
<https://www.unenvironment.org/>
<https://www.unenvironment.org/global-environment-outlook/geo-6-process>
<https://www.unenvironment.org/annualreport/2019/index.php>
https://en.wikipedia.org/wiki/Natural_environment
<https://www.globalgreens.org/Charter-Statutes-Rules>
<https://climateandcapitalism.com/2013/10/14/oceans-brink-ecological-collapse/>